BRIEFING PAPERS

Global State of Tobacco Harm Reduction

The Global State of Tobacco Harm Reduction 2024: Ripoti ya Hali Halisi

Imehaririwa na Oliver Porritt kulingana na GSTHR 2024: A Situation Report

Juni 2025

TEMBELEA GSTHR.ORG KWA MACHAPISHO MENGI ZAIDI

gsthr.org @globalstatethr @gsthr @gsthr @gsthr.org

Creative Commons Attribution (CC BY)

Utangulizi

Katika ripoti ya The Global State of Tobacco Harm Reduction 2024: A Situation Report (GSTHR 2024), tulichunguza kiwango ambacho bidhaa salama za nikotini (SNP) zinachukua nafasi na kuchukua mahali pa bidhaa zinazovutwa na tumbaku ya mdomo yenye madhara. Hii ni ripoti yetu ya nne katika mfululizo wa ripoti za kila baada ya miaka miwili, na imeandikwa kwa ushirikiano na wataalamu wa kupunguza madhara, sayansi ya data, na uchumi. GSTHR 2024 inazingatia kinachoendesha mabadiliko haya, jinsi mazingira tofauti ya kisheria yamekua, na uhusiano tata kati ya bidhaa, watumiaji, sera na kanuni.

Sehemu ya Kwanza ya ripoti, Mtazamo wa Ulimwengu, inatumia ushahidi wa hivi karibuni na makadirio mapya ya data kutathmini hali ya sasa ya kimataifa kuhusu kupunguza madhara ya tumbaku (THR) na uwezo wake wa kupunguza kwa haraka magonjwa na vifo vinavyohusiana na tumbaku. Karatasi hii ya Muhtasari inatoa muhtasari mfupi wa Mtazamo wa Ulimwengu.

Gharama za uvutaji sigara ni zipi?

Zaidi ya watu bilioni moja bado wanavuta sigara, ambapo asilimia 80 yao wanaishi katika nchi za kipato cha chini na cha kati.[1] Uvutaji sigara husababisha vifo zaidi ya milioni nane kila mwaka, na watu bilioni moja wanaweza kufariki kutokana na magonjwa yanayohusiana na sigara kufikia mwisho wa karne hii.[2] Uvutaji sigara ndio chanzo kikuu cha vifo vya mapema vinavyoweza kuzuilika duniani, na tumbaku huua hadi nusu ya watumiaji wake.[3] Mbali na athari za moja kwa moja kwa afya ya binadamu, gharama za kiuchumi zinazotokana na magonjwa yanayohusiana na uvutaji sigara ni kubwa mno, na inakadiriwa kufikia karibu dola trilioni 2 kila mwaka.[4]

Juhudi za udhibiti wa tumbaku, ambazo zimejikita kwenye ushuru na vizuizi, zimechangia kupunguza kiwango cha uvutaji sigara katika baadhi ya nchi, hasa zile za kipato cha juu. Hata hivyo, hata katika maeneo haya, makundi yaliyo hatarini yanaachwa nyuma. Mikakati ya ziada inahitajika ili kupunguza kwa kasi kiwango cha uvutaji sigara, kuokoa maisha, na kupunguza madhara ya kiafya haraka iwezekanavyo.

Ni zana gani nyingine zinaweza kutumika kupunguza kiwango cha uvutaji sigara?

Kupunguza madhara ya tumbaku kwa kutumia bidhaa salama za nikotini (SNP) kuna uwezo wa kuleta mapinduzi makubwa zaidi ya afya ya umma duniani katika miongo kadhaa. Iwapo itatekelezwa kikamilifu, inaweza kusababisha kupungua kwa haraka na kwa kiwango kikubwa kwa idadi kubwa ya vifo na magonjwa yanayosababishwa na uvutaji sigara.

Ukweli mmoja muhimu wa kisayansi ndiyo msingi wa mbinu hii: kwamba chanzo kikuu cha matatizo mengi ya kiafya yanayohusiana na sigara inayovutwa ni kitendo cha kuvuta moshi unaotokana na kuchomwa kwa tumbaku. Ukiondoa hatari hiyo, kuna uwezekano wa matumizi ya nikotini kuwa salama kwa kiasi kikubwa. Maendeleo ya aina mpya ya bidhaa salama zisizo na mwako – kama vile vape za nikotini (e-cigarettes), bidhaa za tumbaku inayopashwa joto na pouchi za nikotini – sasa yanawapa

> chanzo kikuu cha matatizo mengi ya kiafya yanayohusiana na sigara inayowashwa ni kitendo cha kuvuta moshi unaotokana na mwako wa tumbaku. Ukiondoa hatari hiyo, kuna uwezekano wa matumizi ya nikotini kuwa salama kwa kiasi kikubwa

watu fursa ya kutumia nikotini kwa njia salama zaidi. Bidhaa hizi mpya zisizo na moshi zinasimama sambamba na bidhaa za zamani za SNP kama vile snus, tumbaku isiyovutwa ya Marekani, na tiba mbadala ya nikotini, hivyo kupanua kwa kiasi kikubwa wigo wa chaguzi zinazopatikana.

Ni ushahidi gani uliopo kuhusu usalama wa bidhaa salama za nikotini ukilinganishwa na sigara?

Ingawa sigara ya kielektroniki ya kwanza iliyoweza kuuzwa kibiashara ilianzishwa nchini China mwaka 2004, ilichukua takriban muongo mmoja kabla ya kukubalika kwa kiwango kikubwa na watumiaji. Katika kipindi hicho, ushahidi wa kisayansi uliounga mkono usalama wa vape za nikotini ukilinganishwa na sigara ulianza kujitokeza. Tathmini kubwa ya kwanza ilichapishwa na Public Health England mwaka 2015.[5] Tathmini hiyo ilihitimisha kuwa vape za nikotini ni hatari kwa afya kwa asilimia 95 chini ya sigara za kawaida zinazowashwa, na ujumbe huu muhimu umebaki bila kubadilika kwa takriban muongo mmoja. Taarifa za baadaye kutoka Uingereza, pamoja na mapitio kutoka taasisi nyingine za matibabu na afya ya umma duniani kote, zimeunga mkono hitimisho hilo.[6] Sasa pia kuna ushahidi madhubuti na unaoendelea kukua unaoonyesha kuwa matumizi ya vape za nikotini ni njia bora ya kuwasaidia watu kuacha kuvuta sigara.[7,8,9,10,11] na hivyo kutoa fursa ya kuboresha afya.

kuna ushahidi thabiti na unaoendelea kukua unaoonyesha kwamba matumizi ya vape za nikotini ni njia madhubuti ya kuacha sigara, na hivyo kutoa fursa ya kuboresha afya

Mchoro wa 1.

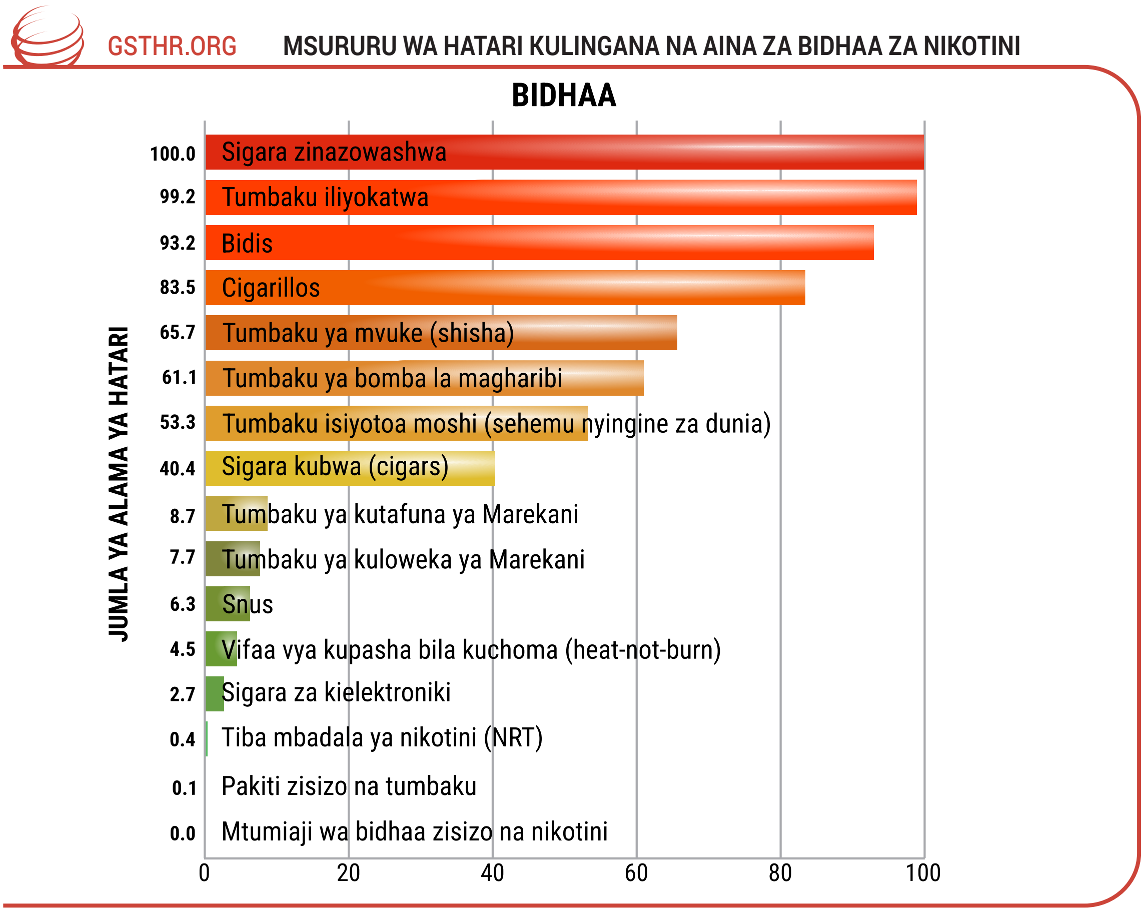

Chanzo cha takwimu: Murkett na wenzake, 2022. Mchoro umetayarishwa na GSTHR 2024.

Tathmini nyingine za kisayansi zenye mtazamo chanya pia zimechapishwa kuhusu bidhaa za mdomoni kama vile snus – ambazo zina ushahidi unaoonyesha mchango wake katika kupunguza magonjwa na vifo vinavyohusiana na uvutaji sigara kutoka nchi za Skandinavia.[12,13,14,15] Na ingawa kumekuwa na tathmini za tahadhari zaidi kuhusu bidhaa za tumbaku ya kupashwa joto (zinazojulikana pia kama vifaa vya kupasha bila kuchoma), bidhaa hizi pia zimeonyeshwa kuwa na kiwango cha chini zaidi cha hatari ikilinganishwa na sigara na bidhaa nyingine za tumbaku zinazowashwa.[16,17]

Soko la bidhaa salama za nikotini linaendeleaje kukua?

Uhusiano kati ya maendeleo ya bidhaa na watumiaji umekuwa jambo muhimu katika ukuaji wa matumizi ya SNP. Sekta mpya za nikotini zilitengeneza aina mbalimbali za bidhaa ambazo watumiaji walikuwa tayari kutumia, huku baadhi ya kampuni zilizokuwa katika sekta ya tumbaku zikijaribu kujiunga baadaye. Kumekuwa na ukuaji endelevu wa aina za bidhaa zinazopatikana, ikiwa ni pamoja na pouchi mbalimbali za nikotini, snus, na uteuzi mpana wa vape na bidhaa za tumbaku zinazopashwa joto katika baadhi ya masoko.

Watu wengi waliokuwa wakivuta sigara wamehamasika kubadili na kuanza kutumia bidhaa hizi, wakielewa kuwa wanaweza kuendelea kutumia nikotini lakini kwa hatari ndogo sana kwa afya zao. Kujaribu kubaini idadi halisi ya watu wanaotumia SNP badala ya kuvuta sigara ni changamoto, kutokana na idadi ndogo ya tafiti za afya ya umma zinazoshughulikia suala hili, pamoja na ukosefu wa takwimu za soko zinazopatikana kwa umma. Hata hivyo, utafiti wetu unaonyesha kuwa idadi ya watu wanaotumia vape duniani imeongezeka kutoka milioni 58 mwaka 2018 hadi makadirio ya milioni 114 mwaka 2023.[18]

Kwa kuzingatia makadirio ya awali ya jumla ya watu wanaotumia bidhaa za tumbaku zinazopashwa joto (milioni 20) pamoja na watumiaji wa snus na bidhaa nyingine zisizotoa moshi (milioni 10), hii ina maana kwamba kulikuwa na angalau watumiaji milioni 144 wa bidhaa salama za nikotini (SNP) kote duniani wakati ripoti ya GSTHR24 ilichapishwa.

watu wengi waliokuwa wakivuta sigara wamehamasika kubadili na kuanza kutumia bidhaa hizi, kwa kuelewa kwamba wanaweza kuendelea kutumia nikotini lakini kwa hatari ndogo sana kwa afya yao

Mchoro wa 2.

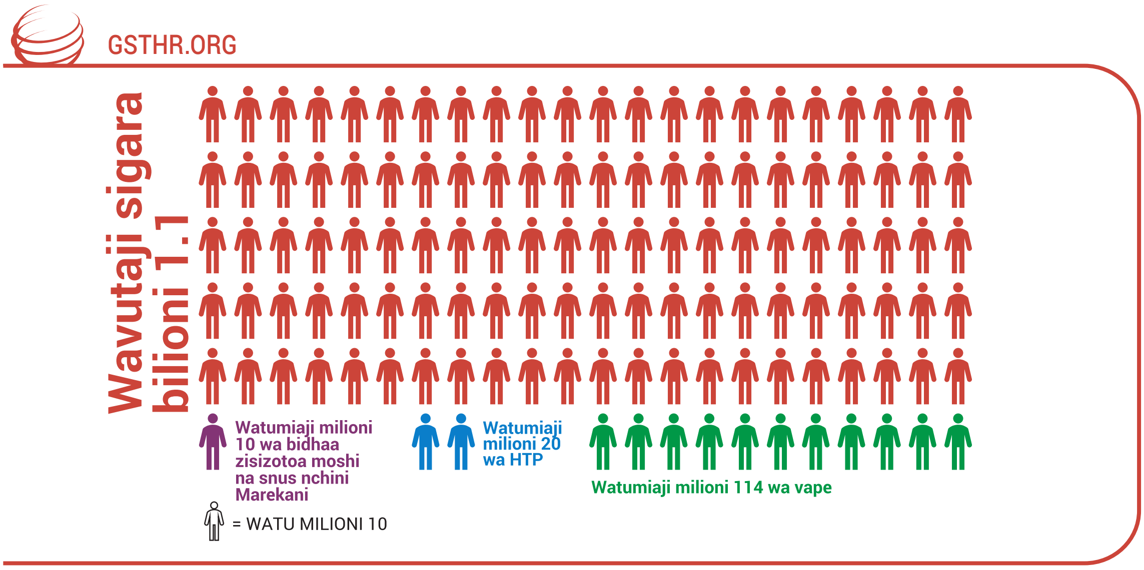

Ushahidi uko wazi: mamilioni ya watu wanabadilisha kutoka sigara kwenda kwenye matumizi ya SNP, ingawa mchakato huu mara nyingi unahusisha kipindi cha “matumizi ya pamoja” ambapo mtu hutumia sigara na SNP kwa wakati mmoja. Ingawa hali hii hukosolewa mara nyingine, ushahidi kutoka GSTHR24 unaonyesha kuwa mara nyingi hii ni njia ya kupunguza matumizi ya sigara, na kwa wengi, hatua ya kuacha kabisa matumizi ya bidhaa zinazowashwa.

Takwimu za soko zinazopatikana kwa umma zinatoa kiashiria kingine cha thamani kuhusu umaarufu unaoongezeka wa SNP. Kwa kweli, kwa kuangalia makadirio ya soko la kimataifa, GSTHR24 inaonyesha kuwa, baada ya kurekebishwa kwa mfumuko wa bei (ikizingatiwa thamani ya sarafu kuwa ya kudumu), mauzo ya tumbaku inayowashwa yalishuka hadi dola bilioni 685 mwaka 2024, ikiwa ni upungufu wa asilimia 8.9 ikilinganishwa na mwaka 2015. Kinyume chake, mauzo ya SNP yaliyorekebishwa kwa mfumuko wa bei – ambayo yanajumuisha snus,sigara za kielektroniki, HTP, na pochi za nikotini – yaliongezeka kwa karibu mara sita tangu mwaka 2015. Bila kurekebishwa kwa mfumuko wa bei, soko la SNP lilifikia dola bilioni 96 mwaka 2024.

Takwimu sasa zinaunga mkono dhana kwamba, watumiaji wanapopewa taarifa sahihi kuhusu usalama wa SNP ukilinganishwa na sigara, pamoja na upatikanaji wa bidhaa hizo kwa bei nafuu na zinazofaa, kuna uwezekano mkubwa wa kushuka kwa viwango vya uvutaji sigara kwa kiasi kikubwa.

> takwimu sasa zinaunga mkono dhana kwamba, wakati watumiaji wanapopewa taarifa sahihi kuhusu usalama wa SNP ukilinganishwa na sigara, pamoja na upatikanaji wa bidhaa hizo kwa bei nafuu na zinazofaa, kuna uwezekano mkubwa wa kupungua kwa viwango vya uvutaji sigara kwa kiwango kikubwa

Je, udhibiti unacheza nafasi gani?

Kabla ya kuibuka kwa SNP, jukumu la wasimamizi wa tumbaku na watunga sheria wao lilikuwa rahisi kiasi. Sigara huja katika umbo rahisi. Ni rahisi kuzipangia viwango na hivyo kuzidhibiti. Hali hii ilikuwa sawa kwa kiasi kikubwa na bidhaa nyingine za tumbaku zinazowashwa. Mambo yalizidi kuwa magumu zaidi bidhaa mpya zilipoibuka ambazo hazichomi tumbaku, lakini bado zina nikotini.

Imani potofu kwamba nikotini ni miongoni mwa vitu hatari zaidi katika tumbaku inayovutwa bado inasambaa katika sekta nyingi. Imani hii inaendelea kuathiri maamuzi yanayofanywa na watunga sera kuhusu SNP. Pia wanakumbwa na changamoto za kuelewa aina mpya ya bidhaa kama hizi. Wengi wao hawana uhakika wa nini cha kufanya.

> imani potofu kwamba nikotini ni miongoni mwa vitu hatari zaidi katika tumbaku inayowashwa bado inaendelea kuwepo katika sekta nyingi. Imani hii inaendelea kuathiri maamuzi yanayofanywa na wasimamizi wa sheria kuhusu SNP

Taasisi kadhaa kubwa, hasa Shirika la Afya Duniani (WHO), zimechukua mtazamo wa kutilia shaka sana na wa kupinga vikali matumizi ya bidhaa mbadala. Licha ya ushahidi unaoongezeka wa kuunga mkono THR, WHO inaendelea kukataa kutambua manufaa yoyote ya kiafya yanayotokana na kubadilika kutoka sigara hadi SNP. Shirika hilo na washirika wake wamekuwa wakihimiza nchi kuanzisha mifumo ya udhibiti inayokuwa kali sawa na ile ya sigara, na katika baadhi ya matukio, hata kali zaidi.

Katika nchi kadhaa, matokeo yamekuwa kwamba bidhaa salama zimepigwa marufuku huku sigara zikiendelea kupatikana kwa urahisi kila mahali. Hata hivyo, katika Mkutano wa Wadau wa Mkataba wa Kimataifa wa Udhibiti wa Tumbaku (Framework Convention on Tobacco Control – FCTC) uliofanyika Panama mwaka 2024, baadhi ya Wadau walionesha kutoridhishwa na msimamo wa sasa kuhusu kupunguza madhara ya tumbaku.

Sera za tumbaku huwekwa ndani ya nchi katika mataifa mengi, isipokuwa katika Umoja wa Ulaya, ambako nchi wanachama hulazimika kufuata mfumo wa kisheria wa chini kabisa uliowekwa kwa pamoja.[19] Kila nchi ina sababu zake za kiuchumi, kisiasa, kijamii na kitamaduni ambazo huchangia kuamua sera zake binafsi za udhibiti wa tumbaku.

Mchoro wa 3.

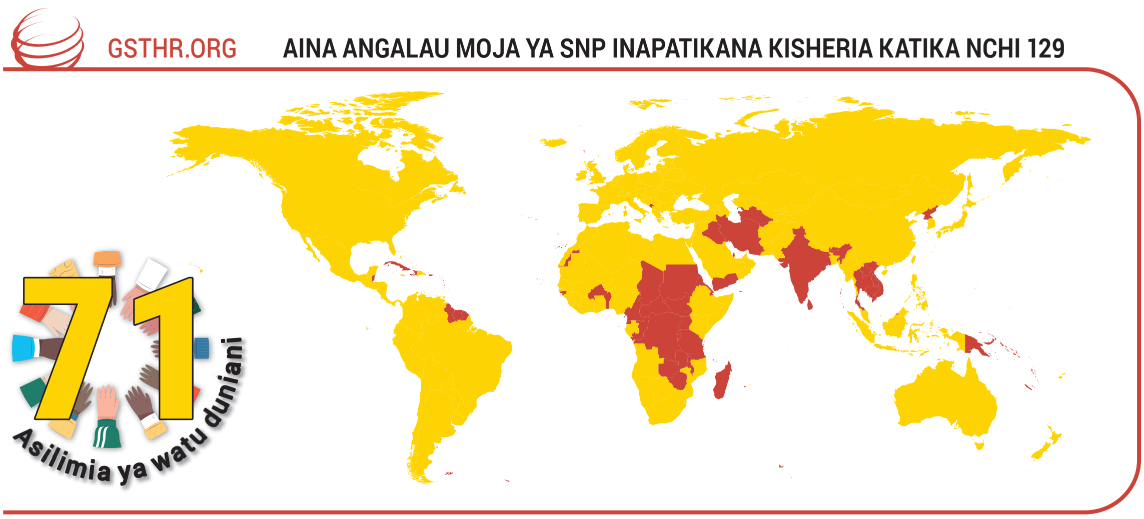

Lakini, kama ripoti hii inavyoonyesha, kufikia mwaka 2024, angalau aina moja ya SNP (vape za nikotini, HTP, snus au pochi za nikotini) inapatikana kisheria katika nchi 129. Hii inahusisha watu bilioni nne, ambao ni sawa na asilimia 71 ya watu wazima duniani.

> **kufikia mwaka 2024, angalau aina moja ya SNP (vape za nikotini, HTP, snus au pochi za nikotini) inapatikana kisheria katika nchi 129. Hii inahusisha watu bilioni nne, ambao ni sawa na asilimia 71 ya watu wazima duniani**

Mbinu za kukabiliana na uvutaji sigara na Kupunguza Madhara ya Tumbaku (THR) zinatofautianaje kote duniani?

GSTHR24 inajumuisha sehemu mbili. Ya kwanza ni ile iliyotajwa awali, Mtazamo wa Kimataifa, na ya pili ni Uchambuzi wa Kieneo na Kitaifa. Sehemu ya pili inachunguza kwa undani hali ya matumizi ya tumbaku na THR katika kanda mbili, pamoja na tathmini ya hivi karibuni ya nchi nne ambazo – kwa njia tofauti – zimewezesha THR kusaidia kupunguza viwango vya uvutaji sigara.

Katika Ulaya ya Mashariki na Asia ya Kati, ingawa viwango vya uvutaji sigara ni vya juu, pia kuna matumizi ya aina mbalimbali takribani hamsini za bidhaa ya tumbaku ya mdomoni inayojulikana kama nasvay. Nasvay mara nyingi hutengenezwa kutoka vyanzo visivyojulikana na ina hatari za kiafya ambazo hazijafanyiwa tathmini kamili. Matumizi ya nasvay yanachangia kwa kiasi kikubwa matumizi ya jumla ya tumbaku katika eneo hili. Matumizi ya SNP ni ya chini kwa kulinganisha, na utambuzi wa THR haupo kabisa au ni

mdogo sana. Mwelekeo wa sasa wa kuweka masharti makali au kupiga marufuku bidhaa za SNP unahatarisha kuathiri zaidi uwezo wa THR katika eneo hili.

Wakati huohuo, katika Amerika ya Kusini, kuna tofauti kubwa zinazojitokeza. Licha ya kuwa na idadi kubwa zaidi ya vifo vinavyohusiana na uvutaji sigara na gharama zinazotokana navyo katika eneo hilo, serikali ya Brazil haionekani kuwa tayari kulegeza masharti kuhusu matumizi ya vape, kwani ilizipiga marufuku tangu mwaka 2009.[20] Kwa upande mwingine, Chile, ambayo ina kiwango cha juu zaidi cha uvutaji sigara na asilimia kubwa zaidi ya vifo vinavyohusiana na sigara katika Amerika ya Kusini, imeanzisha hivi karibuni mpango kamili wa hatua mbalimbali zilizobuniwa mahsusi kuhamasisha watu wanaovuta sigara kubadili na kutumia SNP.[21] Watumiaji wanaweza kununua SNP katika nchi nyingi, lakini mara nyingi kutoka kwa vyanzo visivyodhibitiwa.

Nchi nne zilizochunguzwa katika ripoti ya The Global State of Tobacco Harm Reduction 2024: A Situation Report zote zinatoa ushahidi wa maendeleo makubwa yanayoweza kupatikana pale watu wanaovuta sigara wanapopewa fursa ya kubadili kutoka sigara hadi bidhaa salama zaidi. Hili ni ushindi mkubwa kwa afya ya umma, lakini jambo la kuzingatia ni kwamba mafanikio haya yanapatikana kwa gharama ndogo sana kwa upande wa serikali.

Kila mojawapo ya nchi zilizojumuishwa inaonyesha njia tofauti ya kufanikisha kupungua kwa kiwango cha uvutaji sigara. Kuongezeka kwa matumizi ya bidhaa za HTP nchini Japani hakukuwa na uhusiano mkubwa na serikali, isipokuwa kwa ukweli kwamba vape zilikuwa zimepigwa marufuku kwa mujibu wa sheria zilizokuwepo, ilhali HTP hazikupigwa marufuku. Sera ya tumbaku isiyoingilia moja kwa moja iliwezesha matangazo ya HTP kama bidhaa salama kuliko sigara, na watumiaji walijibu kwa kuyakubali. Tangu kuanzishwa kwa HTP miaka kumi iliyopita, mauzo ya sigara nchini Japani yamepungua kwa zaidi ya asilimia 50%. Hakuna hatua yoyote ya kisheria au ya afya ya umma iliyowahi kusababisha kuporomoka kwa kasi na kiwango kikubwa namna hiyo katika mauzo ya sigara ndani ya kipindi kifupi kama hicho.

Snus imekuwepo nchini Norway kwa zaidi ya miaka mia mbili, lakini ilikuwa imeshapitwa na uvutaji sigara kwa upande wa umaarufu. Mwelekeo wa kurejea kwenye matumizi ya snus ulifuatia maboresho katika mbinu za utengenezaji zilizofanya bidhaa hiyo kuwa salama zaidi, pamoja na ushahidi wa hatari yake ndogo ikilinganishwa na sigara. Athari imekuwa kubwa sana. Mwaka 2023, kulikuwa na raia wa Norway mara mbili zaidi wenye umri wa miaka 16 hadi 74 waliokuwa wakitumia snus ikilinganishwa na waliovuta sigara (asilimia 16 dhidi ya asilimia 7).[22] Na miongoni mwa makundi ya vijana, uvutaji sigara umekaribia kutoweka kabisa. Ni asilimia 2 tu ya wanawake wenye umri wa miaka 16 hadi 34 na asilimia 4 pekee ya wanaume wa miaka 16 hadi 24 waliokuwa wakivuta sigara kila siku mwaka 2023.

> **wasifu wa nchi za Japani, New Zealand, Norway na Uingereza wote wanatoa ushahidi wa maendeleo makubwa yanayoweza kupatikana pale ambapo watu wanaovuta sigara wanapewa fursa ya kubadilisha sigara na kutumia bidhaa salama zaidi**

> **tangu kuanzishwa kwa bidhaa za HTP miaka kumi iliyopita, mauzo ya sigara nchini Japani yamepungua kwa zaidi ya asilimia 50%. Hakuna hatua ya kisheria au ya kiafya ya umma iliyowahi kuleta kupungua kwa mauzo ya sigara kwa kiwango kikubwa namna hiyo katika kipindi kifupi kama hicho**

Wakati huohuo, sera za Uingereza kuhusu SNP, ambazo kwa ujumla zinaunga mkono na kuelekezwa kwenye afya ya umma, ziliendelezwa kufuatia historia ndefu ya mikakati ya kupunguza madhara ya dawa za kulevya na kuzuia maambukizi ya UKIMWI/VVU. Hili limechangia kupungua kwa idadi ya watu wanaovuta sigara nchini humo kwa karibu asilimia 50 tangu kuanzishwa kwa vape karibu miongo miwili iliyopita. Takwimu zetu pia zimeonyesha kuwa kufikia mwaka 2025, idadi ya watumiaji wa vape nchini Uingereza inatarajiwa kuzidi ile ya wanaovuta sigara. Utabiri wetu unaonyesha kuwa zaidi kidogo ya asilimia 10 ya watu wazima bado watakuwa wanavuta sigara, huku idadi ya watumiaji wa vape ikiendelea kuongezeka kutoka asilimia 11 iliyorekodiwa mwaka 2024.

Serikali ya New Zealand ilichukua mkondo sawa na wa Uingereza, kwa kuunga mkono waziwazi uhamaji kutoka sigara kwenda kwenye vape, na jambo hili limechangia kwa kiasi kikubwa kupungua kwa kiwango cha uvutaji sigara. Kwa kweli, mwaka 2023, asilimia 11.9 ya watu wazima walitumia vape nchini New Zealand ikilinganishwa na asilimia 8.3 waliovuta sigara, lakini inapaswa kuzingatiwa kuwa viwango vya uvutaji sigara bado ni vya juu zaidi miongoni mwa jamii ya Wamaori.

Hata hivyo, katika nchi hizi nne zote, ongezeko la mauzo ya SNP limeendana na kushuka kwa soko la sigara na kupungua kwa kiwango cha uvutaji sigara.

Bila shaka,SNP zimeleta changamoto nyingi kwa wasimamizi wa sheria. Baadhi ya nchi zilianza kwa kuzipiga marufuku lakini baadaye zikaondoa baadhi ya vizuizi hivyo. Nchi nyingine zimeanzisha kanuni mpya za udhibiti. Hata hivyo, nyingi zimechagua kuingiza udhibiti wa bidhaa hizi ndani ya sheria zilizopo za tumbaku, ambazo kwa muda zimeanza kufanana na mapendekezo ya Mkataba wa Kimataifa wa Kudhibiti Tumbaku (Framework Convention on Tobacco Control).[23]

Maendeleo yamekwamishwa vipi na hofu, ukosefu wa uaminifu na upotoshaji wa taarifa?

Wasiwasi kuhusu matumizi ya SNP miongoni mwa vijana, hasa matumizi ya vape, umechochea hatua za udhibiti katika baadhi ya nchi – iwe hatua hizo zinaungwa mkono na ushahidi au la. Matumizi ya vape na vijana yamehusishwa mara nyingi na upatikanaji wa ladha mbalimbali, jambo ambalo limewafanya baadhi ya wasimamizi wa sheria kuanzisha marufuku ya ladha kwa viwango tofauti. Hata hivyo, simulizi kuhusu vijana na ladha hupuuza ushahidi kuhusu jukumu muhimu ambalo ladha katika vape zinacheza katika kuwasaidia watu kuacha kuvuta sigara.

> **hadithi kuhusu vijana na ladha za vape inapuuza ushahidi unaoonyesha jukumu muhimu ambalo ladha hizi zinachukua katika kuwasaidia watu kuacha uvutaji wa sigara**

Kuongezeka kwa matumizi ya vape za bei nafuu zinazotumika mara moja pia kumeongeza wasiwasi kuhusu matumizi yake miongoni mwa vijana na athari za kimazingira za bidhaa hizi, huku marufuku kadhaa zikiwa tayari zimetekelezwa na nchi nyingine zikitarajiwa kufuata mkondo huo.[24,25] Hakuna shaka kwamba bidhaa hizi ni nafuu na rahisi kutumia. Kinachopuuzwa mara nyingi, hata hivyo, ni kwamba sifa hizi huzifanya kufaa sana kwa watumiaji wa sigara ambao ni vigumu kuwafikia na ambao wanatafuta njia ya kuacha kuvuta sigara.

Ilikuwa matarajio kwamba kungekuwepo na vizingiti mbalimbali vya kifedha na kiuchumi katika upokeaji wa SNP. Ujio wa bidhaa bunifu zenye nikotini sokoni umeleta msukosuko mkubwa zaidi katika tasnia ya tumbaku duniani tangu kuvumbuliwa kwa mashine ya kukunja sigara. Thamani ya kilimo cha tumbaku na thamani ya kuuza tumbaku nje ya nchi, pamoja na tasnia ya tumbaku ya ndani, ni kubwa katika baadhi ya nchi, hivyo ushindani kutoka kwa SNP huenda usikaribishwe. Zaidi ya hayo, kampuni nyingi za tumbaku za kimataifa zimekuwa na kusita kuwekeza kwa kiwango kikubwa katika SNP, kutokana na kutotabirika kwa mwelekeo wa udhibiti wa kisheria, pamoja na wajibu wa kuhakikisha faida kubwa kwa wawekezaji wao. Sigara zinazowashwa bado zinabakia kuwa chanzo kikubwa cha faida kwa wazalishaji wao.

ujio wa bidhaa bunifu zenye nikotini sokoni umeleta msukosuko mkubwa zaidi katika tasnia ya tumbaku duniani tangu kuvumbuliwa kwa mashine ya kukunja sigara

Labda jambo lisilotarajiwa zaidi limekuwa ni upinzani kutoka kwa mashirika mengi kukubali fursa inayotolewa na SNP. Pale ambapo utafiti na uchambuzi makini vilihitajika, kumeibuka mlipuko wa taarifa potofu, upotoshaji na propaganda. Haya yamesambazwa na mashirika ya kimataifa na kitaifa yasiyo ya kiserikali, mara nyingi kwa nia njema, pamoja na baadhi ya mashirika ya kitabibu, ya kitaaluma na ya afya ya umma. Mara nyingi mashirika haya hufadhiliwa na wafadhili wakarimu lakini waliopotoshwa, kutoka vyanzo vinavyopinga kupunguza madhara ya tumbaku kupitia matumizi ya SNP.

Baadhi ya vyombo vya habari wamekuwa tayari kusambaza hadithi za kutisha na wasiwasi kuhusu bidhaa salama, ambazo mara nyingi zinahusiana na ukosefu wa imani kwa tasnia ya tumbaku ya zamani na nia zake. Mjadala wa kitaaluma kuhusu THR sasa umegeuka kuwa wenye sumu. Tofauti na maeneo mengine mengi ya afya ya umma, maoni na uzoefu wa watu waliokuwa wakivuta sigara na sasa wanatumia SNP hayatafutwi wala kusikika mara nyingi. Wakati mwingine huzuiwa kabisa. Matokeo yake ni hofu na hali ya kutokueleweka kuhusu THR miongoni mwa wataalamu wa afya wa mstari wa mbele, watunga sera – na mbaya zaidi – miongoni mwa watu wanaovuta sigara. Watu wanaendelea kuvuta sigara kwa sababu wameaminishwa kuwa SNP ni hatari sawa na, au hata zaidi kuliko, sigara.

Kupunguza madhara ya tumbaku: kuelekea siku zijazo

Licha ya changamoto zote, kuna sababu nyingi za kuwa na matumaini tunapokaribia mwisho wa robo ya kwanza ya karne hii. Matumizi ya SNP yanaongezeka. Tuna ushahidi wazi kwamba, pale mazingira yanaporuhusu, watu wako tayari kubadilika kutoka kwa uvutaji sigara hadi matumizi salama zaidi ya nikotini. Utafiti wetu unaonyesha kuwa zaidi ya theluthi mbili ya watu duniani – katika takriban nchi 130 – wanaweza kwa njia halali kufikia angalau aina moja ya SNP. Idadi ya watumiaji inaendelea kukua, sambamba na ushahidi wa manufaa ya kiafya ya matumizi ya SNP badala ya sigara. Bidhaa hizi zipo kwa kudumu, na sauti za watetezi wa watumiaji ambao maisha yao yameboreshwa nazo zinaendelea kusikika kwa nguvu zaidi.

tofauti na maeneo mengine mengi ya afya ya umma, maoni na uzoefu wa watu waliokuwa wakivuta sigara na sasa wanatumia bidhaa salama za nikotini (SNP) hutafutwa au kusikilizwa mara chache sana

Tunapotazama miaka ishirini na tano ijayo na zaidi, mengi zaidi yanaweza kufikiwa iwapo fursa ya kupunguza madhara itatumiwa ipasavyo. Watu wengi tayari wananufaika baada ya kubadilika kutoka kwa uvutaji sigara hadi matumizi ya bidhaa salama za nikotini (SNP) – mara nyingi licha ya upinzani au kutojali kutoka kwa serikali zao na ujumbe usioeleweka kutoka kwa taasisi za afya. Uundaji wa takwimu unaonyesha kwamba katika miongo ijayo, mamilioni ya watu wanaweza kuishi maisha marefu na yenye afya zaidi iwapo SNP zitachukua nafasi ya uvutaji sigara. Iwapo itatekelezwa kikamilifu, kupunguza madhara ya tumbaku kuna uwezo wa kupunguza kwa haraka idadi ya wavutaji sigara duniani. Hili litakuwa mojawapo ya mafanikio makubwa zaidi ya afya ya umma katika karne ya 21.

bidhaa hizi zipo kwa kudumu, na sauti za watetezi wa watumiaji ambao maisha yao yameboreshwa na bidhaa hizi zinaendelea kusikika kwa nguvu zaidi

iwapo itatekelezwa kikamilifu, kupunguza madhara ya tumbaku kuna uwezo wa kupunguza kwa haraka idadi ya wavutaji sigara duniani. Hili litakuwa mojawapo ya mafanikio makubwa zaidi ya afya ya umma katika karne ya 21

Marejeleo

1. WHO. (2023, July 31). *Tobacco. Key facts*. World Health Organization. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/tobacco.
2. Jha, P., & Peto, R. (2014). Global Effects of Smoking, of Quitting, and of Taxing Tobacco. *New England Journal of Medicine*, *370*(1), 60–68. https://doi.org/10.1056/NEJMra1308383.
3. ASH. (2025, February). *Facts at a Glance*. ASH. https://ash.org.uk/resources/view/facts-at-a-glance.
4. Vulovic, V. (2019). *Economic Costs of Tobacco Use* (A Tobacconomics Policy Brief). Tobacconomics, Health Policy Center, Institute for Health Research and Policy, University of Illinois at Chicago. https://www.economicsforhealth.org/files/research/523/UIC_Economic-Costs-of-Tobacco-Use-Policy-Brief_v1.3.pdf.
5. McNeill A, Brose LS, Calder R, Hitchman SC, & McNeill A, Brose LS, Calder R, Hitchman SC. (2015). *E-cigarettes: An evidence update*. Public Health England. https://www.gov.uk/government/publications/e-cigarettes-an-evidence-update.
6. Royal College of Physicians. (2019). *Nicotine without smoke: Tobacco harm reduction* (RCP Policy: Public Health and Health Inequality). Royal College of Physicians. https://www.rcp.ac.uk/improving-care/resources/nicotine-without-smoke-tobacco-harm-reduction/.
7. *E-cigarettes and harm reduction: An evidence review*. (2024). The Royal College of Physicians (RCP). https://www.rcp.ac.uk/policy-and-campaigns/policy-documents/e-cigarettes-and-harm-reduction-an-evidence-review/.
8. New Zealand government. (2020, September 3). *Position statement on vaping*. Ministry of Health NZ. https://www.health.govt.nz/our-work/preventative-health-wellness/tobacco-control/vaping-smokefree-environments-and-regulated-products/position-statement-vaping.
9. Lindson, N., Butler, A. R., McRobbie, H., Bullen, C., Hajek, P., Begh, R., Theodoulou, A., Notley, C., Rigotti, N. A., Turner, T., Livingstone-Banks, J., Morris, T., & Hartmann-Boyce, J. (2024). Electronic cigarettes for smoking cessation. *The Cochrane Database of Systematic Reviews*, *1*(1), CD010216. https://doi.org/10.1002/14651858.CD010216.pub8.
10. Leslie CantuLeslie Cantu. (2023, August 18). *Largest US study of e-cigarettes shows their value as smoking cessation aid*. https://hollingscancercenter.musc.edu/news/archive/2023/08/18/largest-us-study-of-ecigarettes-shows-their-value-as-smoking-cessation-aid.
11. Rigotti, N. A. (2024). Electronic Cigarettes for Smoking Cessation—Have We Reached a Tipping Point? *New England Journal of Medicine*, *390*(7), 664–665. https://doi.org/10.1056/NEJMe2314977.
12. Gartner, C. E., Hall, W. D., Vos, T., Bertram, M. Y., Wallace, A. L., & Lim, S. S. (2007). Assessment of Swedish snus for tobacco harm reduction: An epidemiological modelling study. *The Lancet*, *369*(9578), 2010–2014. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(07)60677-1.
13. Clarke, E., Thompson, K., Weaver, S., Thompson, J., & O'Connell, G. (2019). Snus: A compelling harm reduction alternative to cigarettes. *Harm Reduction Journal*, *16*(1), 62. https://doi.org/10.1186/s12954-019-0335-1.
14. Lee, P. N. (2011). Summary of the epidemiological evidence relating snus to health. *Regulatory Toxicology and Pharmacology: RTP*, *59*(2), 197–214. https://doi.org/10.1016/j.yrtph.2010.12.002.
15. Lee, P. N., & Thornton, A. J. (2017). The relationship of snus use to diabetes and allied conditions. *Regulatory Toxicology and Pharmacology*, *91*, 86–92. https://doi.org/10.1016/j.yrtph.2017.10.017.
16. Tattan-Birch, H., Hartmann-Boyce, J., Kock, L., Simonavicius, E., Brose, L., Jackson, S., Shahab, L., & Brown, J. (2022). Heated tobacco products for smoking cessation and reducing smoking prevalence. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, *1*. https://doi.org/10.1002/14651858.CD013790.pub2.
17. Murkett, R., Rugh, M., & Ding, B. (2022). *Nicotine products relative risk assessment: An updated systematic review and meta-analysis* (9:1225). F1000Research. https://doi.org/10.12688/f1000research.26762.2.
18. Shapiro, H., Jerzyński, T., Mzhavanadze, G., Porritt, O., & Stimson, J. (2024). *The Global State of Tobacco Harm Reduction 2024: A Situation Report* (No. 4; GSTHR Major Reports). Knowledge-Action-Change. https://gsthr.org/resources/thr-reports/situation-report/.
19. Directive 2014/40/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning the manufacture, presentation and sale of tobacco and related products and repealing Directive 2001/37/EC Text with EEA relevance, CONSIL, EP, 127 OJ L (2014). http://data.europa.eu/eli/dir/2014/40/oj/eng.
20. *Resolução Nº 46, de 28 de Agosto de 2009*. (2009, August 28). Ministério Da Saúde. Agência Nacional de Vigilância Sanitária. https://bvsms.saude.gov.br/bvs/saudelegis/anvisa/2009/res0046_28_08_2009.html.
21. Law 21642 Regulating Electronic Nicotine Delivery Systems, Similar Non-nicotine Devices, and Heated Tobacco Products, and their Accessories, no. 21,642. Retrieved 16 June 2025, from https://assets.tobaccocontrollaws.org/uploads/legislation/Chile/Chile-Law-21642.pdf.
22. *11427: Daily users of snus and occasional users of snus (25-79 years), by sex and education level 2008 - 2024. Statbank Norway*. (n.d.). SSB. Retrieved 16 June 2025, from https://www.ssb.no/en/system/.
23. WHO Framework Convention on Tobacco Control (WHO FCTC). (2015, September 17). *Roadmap of actions to strengthen implementation of the WHO Framework Convention on Tobacco Control in the European Region 2015–2025: Making tobacco a thing of the past*. WHO FCTC. https://www.who.int/europe/teams/tobacco/who-framework-convention-on-tobacco-control-(who-fctc).
24. *Single-use vapes ban: What businesses need to do*. (2025, May 29). GOV.UK. https://www.gov.uk/guidance/single-use-vapes-ban.
25. *French parliament votes to ban disposable e-cigarettes*. (2025, February 13). https://www.lemonde.fr/en/france/article/2025/02/13/french-parliament-votes-to-ban-disposable-e-cigarettes_6738129_7.html.

Picha: p. 5 pixabay.com; picha nyingine depositphotos.com

GSTHR.ORG

Porritt, O. (Ed.). (2025). *The Global State of Tobacco Harm Reduction 2024: A Situation Report* (GSTHR Briefing Papers). Global State of Tobacco Harm Reduction (GSTHR). https://gsthr.org/resources/briefing-papers/the-global-state-of--tobacco-harm-reduction-2024-a-situation-report/

Kwa taarifa zaidi kuhusu kazi ya Global State of Tobacco Harm Reduction, au mada zilizojitokeza katika Hati hii ya **Ufafanuzi ya GSTHR**, tafadhali wasiliana na info@gsthr.org

Kuhusu sisi: **Knowledge•Action•Change (K•A•C)** inakuza kupunguza madhara kama mkakati muhimu wa afya ya umma unaozingatia haki za binadamu. Timu hii ina zaidi ya miaka arobaini ya uzoefu wa kazi ya kupunguza madhara katika matumizi ya dawa za kulevya, VVU, kuvuta sigara, afya ya ngono na magereza. K•A•C inaendesha **Global State of Tobacco Harm Reduction (GSTHR)** ambayo inaonyesha maendeleo ya kupunguza madhara ya tumbaku na matumizi, upatikanaji na majibu ya udhibiti kwa bidhaa salama za nikotini, pamoja na kuenea kwa uvutaji sigara na vifo vinavyohusiana, katika zaidi ya nchi na maeneo 200 duniani kote. Kwa machapisho yote na data ya moja kwa moja, tembelea https://gsthr.org

Ufadhili wetu: Mradi wa GSTHR unatolewa kwa usaidizi wa ruzuku kutoka **Global Action to End Smoking** (zamani ilijulikana kama Foundation for a Smoke-Free World), shirika lisilo la faida la Marekani la 501(c)(3) la kutoa ruzuku. shirika, kuharakisha juhudi za kisayansi kote ulimwenguni kukomesha janga la uvutaji sigara. Global Action haikuchukua jukumu lolote katika kubuni, kutekeleza, kuchanganua data au kutafsiri Waraka huu wa Muhtasari. Yaliyomo, uteuzi, na uwasilishaji wa ukweli, pamoja na maoni yoyote yaliyotolewa, ni jukumu la waandishi pekee na haifai kuzingatiwa kama kuakisi misimamo ya **Global Action to End Smoking**.